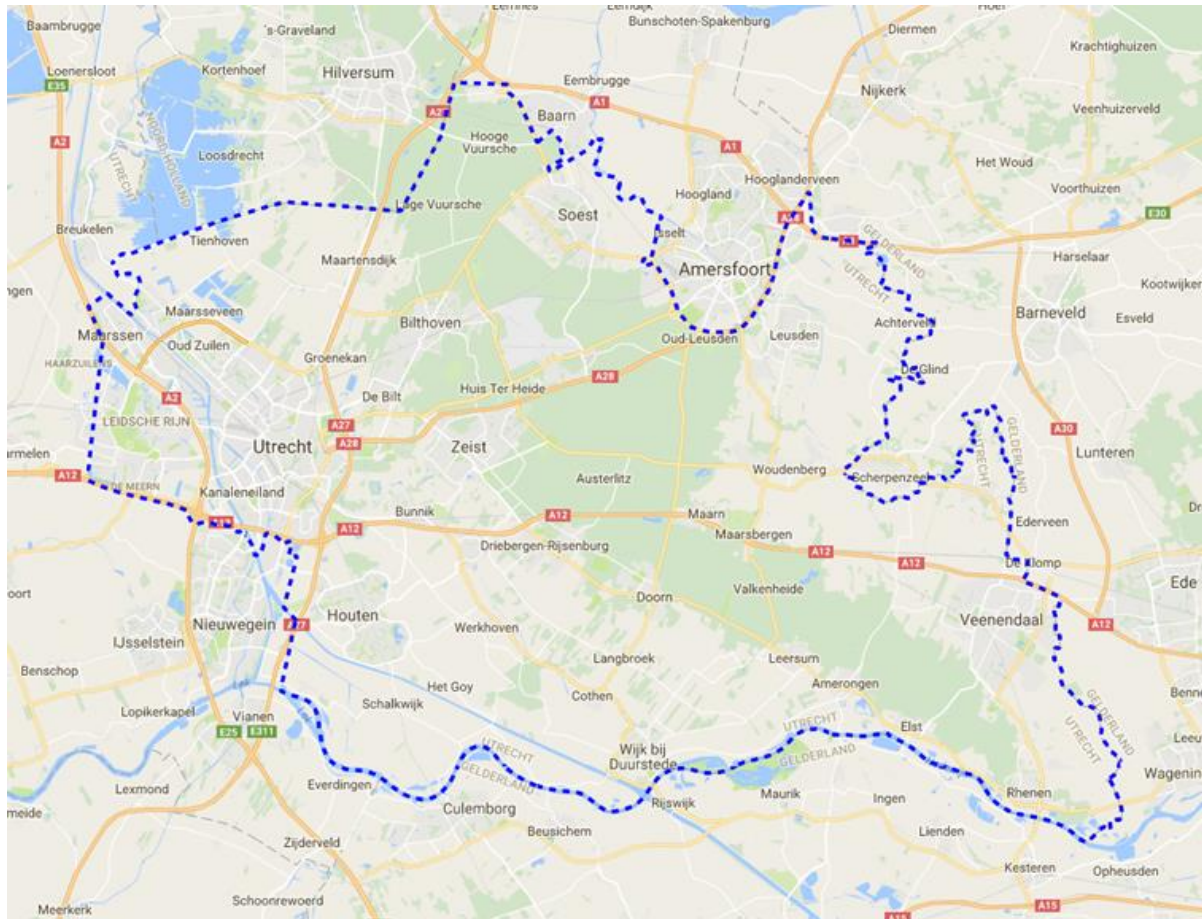

Voortgangsrapportage ANLb 2023

BoerenNatuur Utrecht Oost
Postweg 2
3831 SE Leusden

December 2023

Het werkgebied van BoerenNatuur Utrecht Oost, met centraal de Utrechtse Heuvelrug.

Introductie

Het agrarisch natuurcollectief BoerenNatuur Utrecht Oost is een samenwerkingsverband van vier agrarische natuurverenigingen: ANV Noorderpark, ANV Kromme Rijnstreek, ANV Vallei Horstee en ANV Binnenveld en verder van LTO Noord Utrecht en het Utrechts Particulier Grondbezit. Doordat BoerenNatuur Utrecht Oost is samengesteld uit zes partners, heeft het een stevige basis in de streek.

Het zwaartepunt ligt op het leefgebied Dooradering. Vooral beheer gericht op de Waterdoelen is de afgelopen jaren flink toegenomen en in 2023 is er nieuw bij gekomen het beheer gericht op Klimaatdoelen.

Binnen haar werkgebied stelt BoerenNatuur Utrecht Oost zich het volgende ten doel:

- Het op duurzame wijze (doen) beheren van agrarische natuur en landschappen;
- Het (doen)aanvragen van subsidiegelden ten behoeve van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer en het (doen) beheren en aanwenden van deze gelden;
- Het (doen) opstellen van (beheer)plannen voor het natuur- en landschapsbeheer;
- Het voeren van overleg en het samenwerken met andere belanghebbenden en organisaties voor natuur- en landschapsbeheer;
- Alle (overige) diensten en activiteiten in verband met agrarische natuur- en landschappen en gebiedsontwikkeling, en al hetgeen daartoe behoort of daaraan bevorderlijk kan zijn in de ruimste zin van het woord.

BoerenNatuur Utrecht Oost heeft via het netwerk van de partner organisaties goede contacten met de deelnemers aan het ANLb: boeren, landgoederen en particuliere beheerders. In 2023 is het ANLb budget fors gestegen t.o.v. 2022 omdat er in het kader van de nieuwe GLB een uitbreiding was van de doelstellingen en een stijging van de vergoedingen. Het aantal afgesloten contracten en budget is wel toegenomen omdat er kansen waren voor het afsluiten van extra beheer.

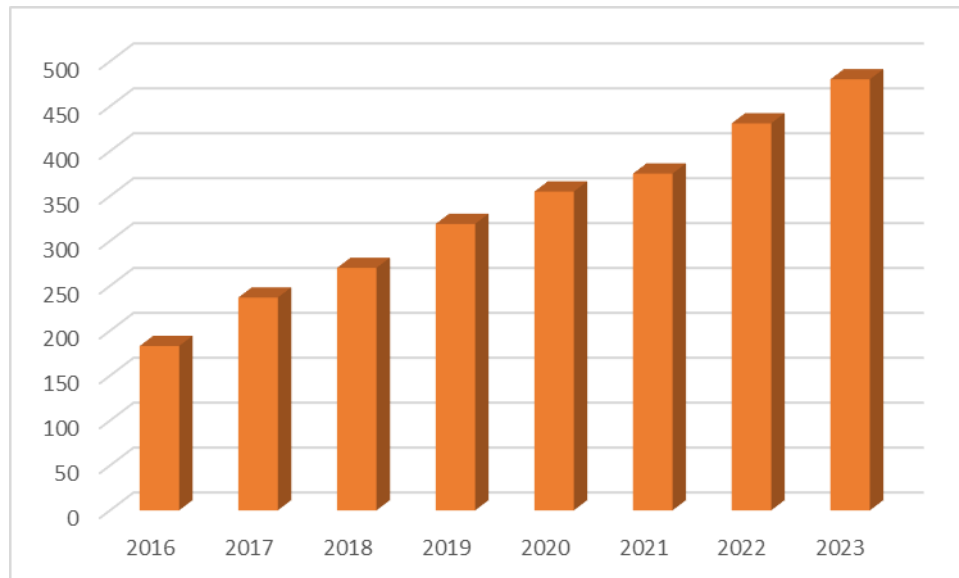
Belangrijke ontwikkelingen in 2023 waren:

- Uitbreiding van de doelen op gebied van water en klimaat
- Indexatie van de beheertarieven
- Het nieuwe GLB met coregeling en nieuwe randvoorwaarden
- Invoering van bufferstroken in het kader van het 7^e nitraat actieplan.
- Gedeeltelijke invoering van de Basiskaart Grootschalige Topografie (BGT)
- Grote toename van de administratieve belasting door bovenstaande beleidswijzigingen
- Invoering van een nieuwe methodiek voor periodiek hakhoutbeheer
- Optimalisatie beheer voor 'Water' met invoering slootplannen en verbetering aanpak ecologisch slootschonen

Hoe is het beheerjaar verlopen

De uitbreiding heeft plaats gevonden in lijn met het al lopende beheer. Van invloed is nog steeds de grote onzekerheid in de sector door de stikstof maatregelen. Daarbij komt de overgang naar de nieuwe GLB periode met ecoregeling, nieuwe randvoorwaarden, het 7^e Nitraat Actieprogramma met duidelijke invloed op het ANLb.

Het aantal deelnemers vertoont nog steeds een stijgende lijn. Heeft collectief is gegroeid naar 480 leden in 2023, allen dus ANLb deelnemers.

In 2023 werd het POP3 kennisproject “Natuurinclusief Boeren in Utrecht Oost” afgerond. Veel activiteiten werden de afgelopen jaren (het project is in 202 gestart) afgelast in verband met de Corona uitbraak. Ook in 2023 waren er nog afrondende activiteiten voor kennisuitwisseling. Hoewel het project helaas minder heeft opgeleverd dan was gehoopt, is het nut van kennisuitwisseling wel duidelijk. BoerenNatuur Utrecht wil dit de komende jaren in het programma blijven opnemen.

BoerenNatuur Utrecht Oost heeft samen met andere collectieven gewerkt aan optimalisatie van de samenstelling van de zaadmengsels voor akkerranden. De mengsels voor eenjarige rand, meerjarige rand en wintervoedsel werden in 2022 flink aangepast en zijn in 2023 nog weer iets bijgesteld. Daarbij zijn ook deskundigen van Floron, Viridis en de zaaizaadleverancier betrokken.

Projecten waaraan BoerenNatuur Utrecht Oost in 2023 heeft gewerkt:

- Aanleg en herstel van Kleine Landschapselementen (KLE)
- Watermakelaar
- Project “In en om de sloot” om natuurvriendelijk slootschonen te stimuleren
- Begeleiding van “Planet-proof” deelnemers voor Friesland Campina
- Trajectplan Duurzame landbouw met natuur

Aandachtspunten per leefgebied:

- Weidefauna
- Akkerfauna
- ✓ Droge dooradering
- ✓ Natte dooradering
- ✓ Water

In 2023 is gewerkt op basis van de in 2022 nieuw vastgestelde beheerstrategie waarbij het collectief zich vooral focust op een tiental doelsoorten en daarnaast vormen van gebiedsgericht beheer. De beheerstrategie is als apart document toegevoegd en wordt deze rapportage daarom niet uitgebreid besproken.

Er is beheer afgesloten conform de beheerstrategie die is opgesteld samen ecologische deskundigen en daarnaast ook met de inliggende ANV's en andere gebiedspartijen. Op basis daarvan is de jaarlijkse voorintekening gestart in gebieden waar agrarisch natuur- en landschapsbeheer kansrijk is. Voor een groot deel ging het om continuering van bestaand beheer maar er is ingespeeld op de nieuwe GLB periode. Zo zijn er rekensessies georganiseerd om op bedrijfsniveau de rekentool voor de ecoregeling in te vullen en te zoeken naar optimalisatie met ANLb.

De omvang van de beschikking voor 2023 is behoorlijk gewijzigd t.o.v. 2022:

Leefgebied 2022	Ha MIN	Ha MAX	Realisatie
A13 Droge dooradering	565,69	650,54	735,05
A14 Natte dooradering	6,14	7,05	7,37
W01 Water	218,87	251,70	268,38

Leefgebied 2023	Ha MIN	Ha MAX	Realisatie
A15 Dooradering	1052,18	1210,00	1947,00
K01 Klimaat	482,61	325,00	649,56
W01 Water	282,61	325,00	378,25

Het blijkt dat de belangstelling onder de boeren voor ANLb nog steeds stijgt nu deze vormen van beheer bekender worden en er meer ervaring mee is. BoerenNatuur Utrecht Oost streeft dan ook weer naar een verdere uitbreiding van het beheer.

In de dooradering is een grotere oppervlakte gecontracteerd dan in de gebiedsaanvraag voorzien. Dit heeft vooral te maken met een flinke oppervlakte voor bodemdienste en daarnaast ook extra beheer voor de Kievit via vooral het pakket met een rustperiode op bouwland. Bij deze pakketten gaat het al snel om vrij grote oppervlaktes, zeker vergeleken met de landschapspakketten. Overigens ook bij landschapsbeheer een groei te zien, het project voor aanleg en herstel van kleine landschapselementen levert daar een bijdrage aan. Doordat de gemiddelde vergoeding aanmerkelijk lager is dan van dit landschapsbeheer, is het mogelijk om binnen het budget een grotere oppervlakte aan beheer af te sluiten.

Nieuw is het leefgebied Klimaat, waarin vooral de bodempakketten zijn ondergebracht. Bij de categorie Water is een verdere groei te zien, dit is een voortzetting van de lijn in de afgelopen jaren, die overigens wel wat onder druk staat door de discussie over de bufferstroken.

Onderstaande tabellen geven een overzicht van het gerealiseerde beheer per leefgebied.

Gerealiseerd beheer Dooradering

Beheerpakket	Oppervlakte	Aantal BE
beheer van bomenrijen	8,52	1.389
bosje	24,67	103
grasland met rustperiode	15,14	9
griendje	0,65	4
hakhoutbeheer	60,18	921
hakhoutbosje	6,27	39
half- en hoogstamboomgaard	52,12	133
kruidenrijk grasland	31,60	23
kruidenrijke akker	55,49	34
poel en klein historisch water	5,06	157
struweelhaag	0,99	36
wintervoedselakker	75,60	113
beheer van bomen op landbouwgrond	0,82	383
kruidenrijke akkerrand	103,06	324
plasdras voor weidevogels	7,21	23
legselbeheer op grasland	206,73	71
botanisch grasland	288,72	324
keverbank	0,92	6
ruige mest	36,38	20
legselbeheer op bouwland en uitgesteld zaaien	313,53	97
struweelrand - zoomvegetatie	2,88	59
knip- en scheerheg	1,70	167
bodemverbetering op grasland en bouwland	920,20	443
bloemenblok	5,24	11
ontwikkeling kruidenrijk grasland	1,86	2
predatierasters	0,19	3
stoppelland	1,28	1
extensief beweid grasland	6,92	3
Eindtotaal	2.233,92	4.898

Opvallend in bovenstaand overzicht is de 'nieuwkomer' bodemverbetering. Met 920 hectare neemt dit in oppervlakte een flink deel van het ANLb beheer in. Bedacht moet wel worden dat het gaat om pakketten met een veel langere hectare-vergoeding dan landschap en botanisch beheer. In beheerbudget is het aandeel dus aanmerkelijk kleiner.

Gerealiseerd beheer Categorie Water

Beheerpakketgroep	Oppervlakte	Aantal BE
duurzaam slootbeheer	99,46	2.263
natuurvriendelijke oever	5,45	95
rietzoom en klein rietperceel	0,57	7
kruidenrijke akkerrand	56,79	221
botanisch grasland	163,65	1.130
bodemverbetering op grasland en bouwland	61,31	41
Eindtotaal	387,23	3.757

Gerealiseerd beheer Klimaat

Beheerpakket	Oppervlakte	Aantal BE
kruidenrijke akker	5,20	2
wintervoedselakker	5,69	5
bodemverbetering op grasland en bouwland	674,27	280
Eindtotaal	685,16	287

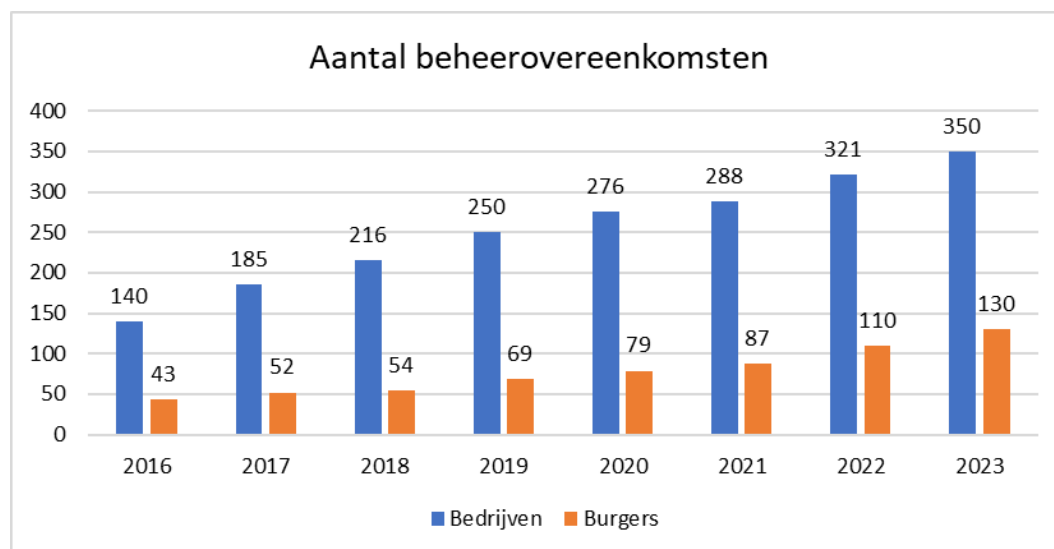
Het gerealiseerde beheer ligt voor alle leefgebieden boven de grens van de gebiedsaanvraag, dus boven de "MAX". Bij categorie Water is een mooie groei te zien in omvang en variatie in de pakketten. Van belang is ook dat er een flinke slag is gemaakt bij het ecologisch slootschonen. Door optimalisatie van het pakken en door de invoering van slootplannen kan er meer kwaliteit worden gerealiseerd.

De categorie Klimaat is nieuw in 2023. Hiervoor zijn vooral de bodempakketten ondergebracht die bijdragen aan verbetering van het gehalte aan organische stof in de bodem. Het kan gaan om het aanwenden van ruige mest maar ook om gebruik van slootmaaisel, compost, bokashi, etc.

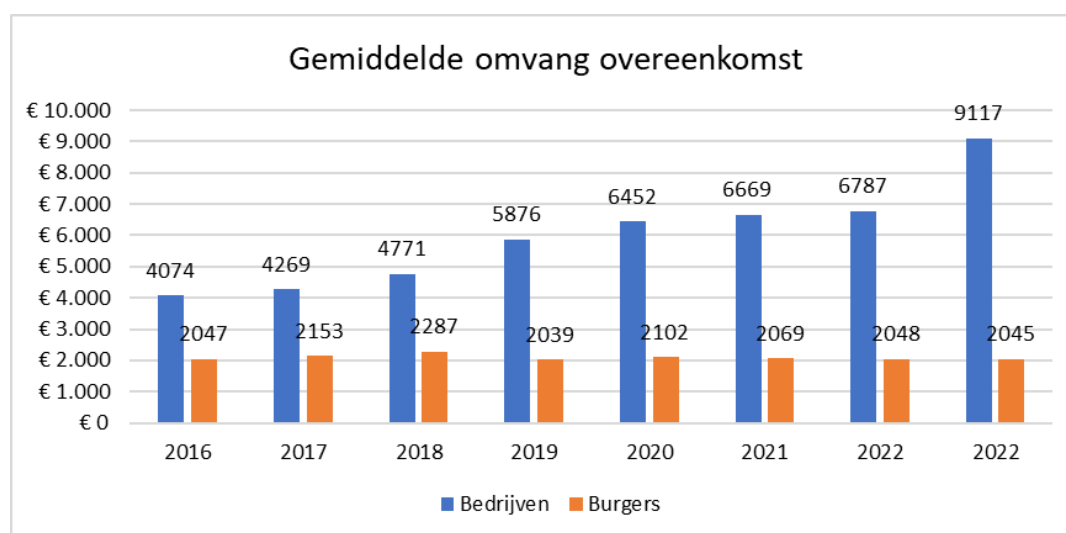
Wat ging daarbij goed?

Bij de deelnemers aan het agrarisch natuurbeheer: boeren, landgoederen en particulieren, heeft BoerenNatuur Utrecht Oost een sterkere positie gekregen. De bekendheid en het vertrouwen zijn vergroot. Het aantal deelnemers, en dus leden, heeft zich ontwikkeld van ca. 180 in 2016 naar 480 in nu:

Van de 480 leden zijn er 350 bedrijfsmatig actief (geregistreerd op KVK nummer), dit zijn vrijwel allemaal agrarische bedrijven. Ongeveer driekwart van de deelnemers bestaat dus uit boeren. De andere 130 hebben een persoonlijk contract. Hieronder zijn enkele landgoederen, verder zijn het vooral burgers met landbouwgrond.

We hebben verder gekeken naar de gemiddelde contractomvang van de deelnemers en daarbij ook het onderscheid tussen boeren en burgers gemaakt. Dit geeft een interessant beeld zoals onderstaande grafiek toont. Hoewel het aantal burgers met een ANLb contract geleidelijk stijgt en in 8 jaar tijd is verdriedubbeld, blijft de gemiddelde omvang van een contract gemiddeld gelijk op ruim € 2.000,=

Het aantal deelnemende boeren is meer dan verdubbeld en de gemiddelde contractomvang is gestegen van ca. € 4000,= naar ruim € 9100,=. Dit is ook de ervaring van BoerenNatuur Utrecht Oost: boeren die eenmaal deelnemen aan ANLb, zien vaak nieuwe kansen en worden vaak enthousiast om geleidelijk het beheer uit te breiden.

BoerenNatuur Utrecht Oost stimuleert dat de leden ook lid worden van de agrarische natuurvereniging (ANV) in de eigen de streek. Hoewel het niet verplicht is, geeft dit extra steun aan de activiteiten die de ANV's verricht op het gebied van natuurbehoud, educatie, vrijwilligerswerk en promotie. Leden van een ANV betalen voor het lidmaatschap van BoerenNatuur Utrecht Oost geen 25 maar 10 euro. Dit wordt door de ANV geïnd, samen met de eigen contributie.

Audit

Er wordt jaarlijks een interne audit uitgevoerd. De portefeuillehouder Kwaliteit van het bestuur is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de interne audit en geeft opdracht tot het jaarlijks uitvoeren door twee auditors. Auditors zijn twee bestuursleden van BoerenNatuur Utrecht Oost. In 2023 is bij interne audit het accent gelegd op de kennis en deskundigheid van bestuur en medewerkers. Verder is de checklist doorlopen en akkoord bevonden en is een steekproef uit de contractadministratie gecontroleerd. .

In oktober 2022 heeft een externe audit plaats gevonden met als conclusie "Het collectief heeft administratief het geheel op orde. Er zijn dan ook geen tekortkomingen geconstateerd."

Het certificaat is daarop de stichting certificering SNL verlengd tot en met 31 december 2025.

Algemene ledenvergadering

De Algemene Ledenvergadering kon in 2023 gelukkig weer op het gebruikelijke moment in juni plaatsvinden. Als spreker was aanwezig Wim Schippers die vanuit Aardewerk Advies advies geeft over het beheer van graslanden. Hij is auteur van de populaire gids “Ontwikkelen van kruidenrijk grasland”. In een uitdagende, praktische presentatie liet Wim zien dat kruidenrijk boeren loont en de toekomst heeft.

In de ALV kwamen o.a. aan de orde:

- Goedkeuring van de jaarrekening
- Bestuursverkiezing. Vanuit de ANV Binnenveld is Elsje Oosterkamp toegetreden tot het bestuur. Vanuit LTO Noord waren Art Wolleswinkel en Cornelis Uijttewaal beiden aftredend. Uijttewaal is herbenoemd voor een periode van 4 jaar, de positie van Wolleswinkel is nog vacant.
- Vaststelling jaarverslag 2022.

Beheerstrategie en ecologische kwaliteit

De laatste jaren is extra aandacht besteed aan ecologische kwaliteit. Hiervoor is externe deskundigheid ingeschakeld. Tot 2022 werkten we met Eqosens en Viridis. Eqosens heeft jarenlang de beoordeling van de botanisch graslanden verzorgd, maar heeft in 2022 de activiteiten beëindigd. De beoordeling van botanisch graslanden is nu overgenomen door Bureau Viridis, aanvullend op de reeds lopende afspraak voor vaste ondersteuning bij de beheerstrategie en aanvullend ecologische advies ter verbetering van het beheer. Dit loopt nog steeds.

In 2023 is er een nieuwe ecooloog ingeschakeld voor strategisch advies bij de uitvoering en optimalisatie van het beheer. Dit wordt verzorgd door Roodhart Veldwerk (Celine Roodhart).

Al in 2020 zijn voorbereidingen getroffen om de beheerstrategie te herzien (als voorbereiding op de nieuwe GLB periode) en ook te verkennen waar nieuwe accenten gelegd kunnen worden en of de beheervoorschriften nog verbeterd kunnen worden. Dit liep in 2021 en 2022 nog door. In 2022 zijn alle lopende contracten verlengd. Er is in 2022 een geheel herziene beheerstrategie geschreven voor de periode vanaf 1/1/2023. Op basis daarvan zijn nieuwe overeenkomsten gesloten voor de beheerperiode 2023-2028.

In sessies met de ecooloog, collega collectieven en samenwerkingspartners in Utrecht Oost zijn de kansen voor het agrarisch natuurbeheer in kaart gebracht. Uitgangspunten waren daarbij:

- Het behalen van een zo hoog mogelijk ecologisch rendement;
- Het draagvlak bij de grondgebruiker.

Bufferstroken in het kader 7^e NAP

Tegelijk met de start van de nieuwe GLB periode werd in 2023 het 7^e Nitraat Actie Programma van kracht. De invoering daarvan heeft veel verwarring, frustratie, onduidelijkheid en administratie rompslomp opgeleverd. BoerenNatuur Utrecht Oost heeft zo goed mogelijk geanticipeerd op vage berichtgeving vanuit de overheid zonder duidelijk richtlijnen. Om alles administratief zo correct mogelijk in te richten is een uitgebreid scala aan pakketvarianten gemaakt zoals in onderstaande tabel weergegeven.

De lijst is nog aanmerkelijk langer geweest maar een deel van de varianten werd later weer geschrapt omdat die blijken nieuwe spelregels van RVO toch niet nodig waren.

Beheerpakket	Oppervlakte	Aantal BE
botanische hooilandrand maaien na 15 augustus	0,11	1
botanische hooilandrand maaien na 15 augustus 6 m waarvan 5 m bufferstrook	0,21	1
botanische hooilandrand maaien na 15 juni	2,07	12
botanische hooilandrand maaien na 15 juni 3 m waarvan 1 m bufferstrook	0,21	2
botanische hooilandrand maaien na 15 juni 6 m waarvan 0.5 m bufferstrook	0,19	2
botanische hooilandrand maaien na 15 juni 6 m waarvan 1 m bufferstrook	0,86	1
botanische hooilandrand op NAP bufferstrook 15 augustus	0,50	3
botanische weiderand	17,75	157
botanische weiderand - 1ste snederand	0,23	2
botanische weiderand - 1ste snederand 2 m waarvan 0.5 m bufferstrook	0,48	1
botanische weiderand - 1ste snederand 5 m waarvan 1 m bufferstrook	0,09	1
botanische weiderand - 1ste snederand 6 m waarvan 0.5 m bufferstrook	1,93	3
botanische weiderand - 1ste snederand 6 m waarvan 5 m bufferstrook	0,08	1
botanische weiderand 2 m waarvan 0.5 m bufferstrook	27,93	243
botanische weiderand 2 m waarvan 1 m bufferstrook	17,15	183
botanische weiderand 3 m waarvan 0.5 m bufferstrook	10,82	58
botanische weiderand 3 m waarvan 1 m bufferstrook	22,11	146
botanische weiderand 4 m waarvan 1 m bufferstrook	0,68	1
botanische weiderand 4 m waarvan 3 m bufferstrook	0,24	3
botanische weiderand 5 m waarvan 0.5 m bufferstrook	0,89	5
botanische weiderand 5 m waarvan 1 m bufferstrook	0,44	8
botanische weiderand 6 m waarvan 0.5 m bufferstrook	10,85	49
botanische weiderand 6 m waarvan 1 m bufferstrook	31,59	149
botanische weiderand 6 m waarvan 3 m bufferstrook	5,66	22
botanische weiderand 6 m waarvan 5 m bufferstrook	0,26	4
botanische weiderand 9 m waarvan 0.5 m bufferstrook	1,71	7
botanische weiderand 9 m waarvan 1 m bufferstrook	2,65	10
botanische weiderand 9 m waarvan 3 m bufferstrook	0,47	1
botanische weiderand op NAP bufferstrook	5,50	54
éénjarige akkerrand	14,49	72
kruidenrijke akkerrand	0,91	7
meerjarige akkerrand	41,39	142
Eindtotaal	220,44	1.351

Beheer voor de kievit

In 2018 kon BoerenNatuur Utrecht voor het eerst aan de slag met specifiek beheer voor de kievit, een belangrijke doelsoort in de droge dooradering. In de jaren daarna is dit verder voortgezet. Er is gekozen voor een combinatie van een rustperiode op bouwland met een kruidenrijke akkerrand of braakstrook langs de rand van de percelen. Gaandeweg werden op kansrijke locaties en hotspots ook ander vormen van beheer zoals plasdras en incidenteel rustperiode of kruidenrijk grasland toegepast. In het deelgebied “Beheer Kievit” is in totaal aan beheer afgesloten:

Beheerpakket	Oppervlakte	Aantal BE
grasland met rustperiode	11,47	8
kruidenrijk grasland	26,39	19
wintervoedselakker	2,08	1
kruidenrijke akkerrand	19,96	44
plasdras voor weidevogels	6,15	20
legselbeheer op grasland	131,13	38
ruige mest	32,17	18
legselbeheer op bouwland en uitgesteld zaaien	290,31	89
bodemverbetering op grasland en bouwland	11,52	3
ontwikkeling kruidenrijk grasland	1,86	2
predatierasters	0,14	1
Eindtotaal	533,16	243

De resultaten hiervan zijn bemoedigend. De locaties zijn gekozen in nauw overleg met de plaatselijke weidevogel vrijwilligersgroepen. Alleen op bekende kansrijke percelen, waar al concentraties van broedparen aanwezig waren, zijn overeenkomsten afgesloten. De combinatie van een rustperiode op bouwland (hierboven aangeduid met ‘legselbeheer’) en een akkerrand geeft een verbetering van de kansen voor kuikens. In de periode van de eerste legsel tot 15 mei wordt het land niet bewerkt. De kievit heeft hierdoor een rustige periode om te broeden. Op het moment dat de mais wordt gezaaid (15 mei) en het land dus wordt bewerkt, is een kruidenrijke rand aanwezig waar de kuikens voedsel en dekking kunnen vinden.

Via de regeling “Niet productieve investeringen voor Weide- en Akkervogels” heeft het collectief – in samenwerking met BoerenNatuur Veluwe – subsidie aangevraagd en toegewezen gekregen voor het inrichten van plas-dras percelen. De pompen en overige materialen zijn aangeschaft en gebruikt om op 13 plaatsen een plas-dras in te richten. De locaties zijn apart gemonitord.

In en om de Sloot

In dit project wordt samengewerkt met de collectieven Rijn, Vecht een Venen en Veluwe en met de Waterschappen HDSR, AGV en Vallei en Veluwe.

Het doel van het toepassen van ecologisch slootschonen is, naast het voorkomen van hoge mortaliteit van aquatische fauna, het behouden en waar mogelijk verbeteren van de geschikte biotoop voor de verschillen soorten flora en fauna. De verwachting is dat ecologisch beheer zich uit in een uitgebreidere vegetatie, helderder water en een hogere floristische diversiteit. Deze positieve ontwikkeling wordt vervolgens geacht te leiden tot een hogere soortdiversiteit en hogere aantallen van de aquatische fauna.

Landschapsbeheer

Kleine landschapselementen zoals poelen, knotwilgen en lanen maken het landschap in de provincie Utrecht aantrekkelijk en afwisselend. Ze kunnen natuurgebieden verbinden en vormen belangrijke leefgebieden voor zowel planten als dieren. Het door de provincie opgerichte Platform Kleine Landschapselementen richt zich op het behoud van bestaande elementen en de aanleg van nieuwe elementen.

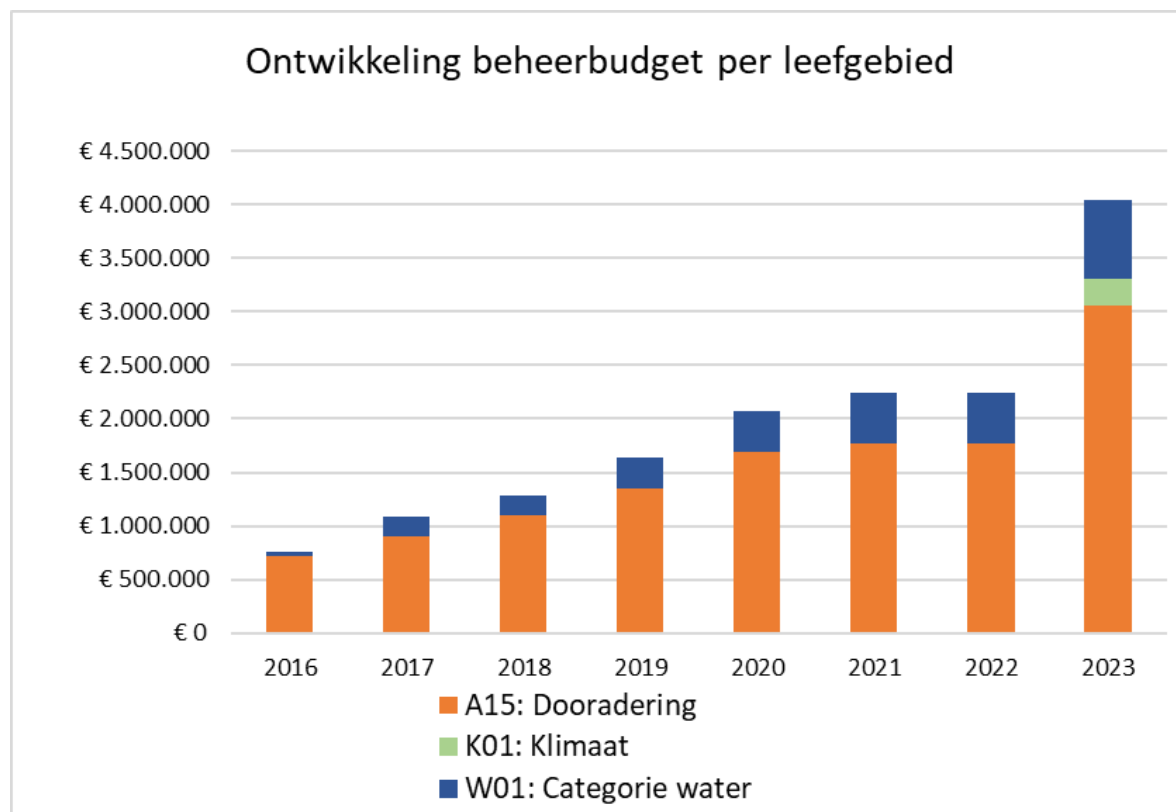
In het gebied van BoerenNatuur Utrecht Oost wordt in negen gemeenten gewerkt aan een groot aantal initiatieven om te investeren in landschap. In de periode 2021-2023 zijn op ongeveer 100 locaties nieuwe landschapselementen aangelegd met een totaal investeringsproject van ca. € 450.000,=

In een aparte rapportage wordt hiervan een overzicht gegeven.

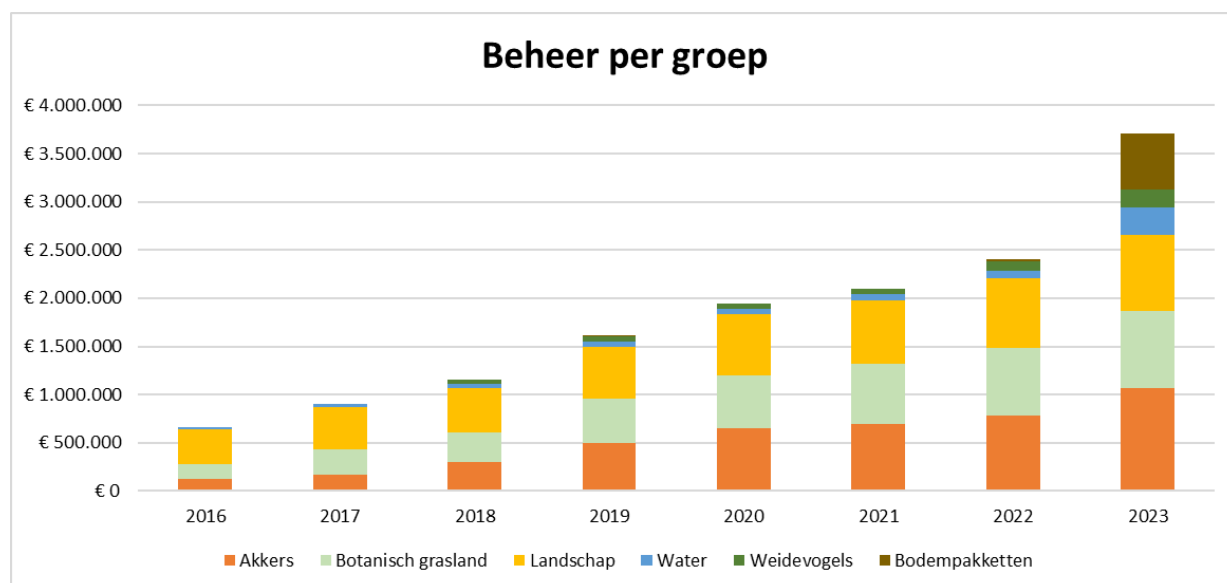
In 2023 is een geheel nieuwe opzet ingevoerd voor de afspraken over periodiek landschapsbeheer (hakhoutbeheer). BoerenNatuur wil meer grip op de uitvoering krijgen en ook de vergoedingen beter in overeenstemming brengen met de inspanning die beheerder levert. Er wordt nu gewerkt volgens een nieuw 'protocol hakhoutbeheer'. De deelnemer die hakhoutbeheer wil uitvoeren (snoeien en/of zagen) moet die vooral melden. Bij een veldbezoek door de landschapsdeskundige worden afspraken op maat gemaakt voor de uitvoering van het beheer (bijvoorbeeld welke bomen zagen en welke sparen) en eventueel uit te voeren herstel. Ook wordt er een vergoeding afgesproken op basis van het uit te voeren werk. De eerste indrukken van het nieuwe systeem zijn positief. Na afsluiting van het eerste zaagseizoen (maart 2024) zal er een evaluatie plaatsvinden.

Voldoet het beheer aan de randvoorwaarden van de beschikking en paragraaf 4.5 van het Natuurbeheerplan?

BoerenNatuur Utrecht Oost heeft zich ingespannen om binnen deze kaders te werken. In onderstaande tabellen en grafieken wordt een overzicht gegeven van het gerealiseerde beheer per IMNA beheerfunctie en deelgebied. Dit voldoet aan de randvoorwaarden van de beschikking. De omvang van het beheer is in de afgelopen jaren geleidelijk gestegen waarbij het accent ligt op de dooradering en categorie water met in 203 ook beheer voor klimaat toegevoegd. Onderstaande grafiek laat deze ontwikkeling zien.

De volgende grafiek hieronder geeft weer hoe het totale beheer is onder te verdelen in vier hoofdgroepen, die alle een geleidelijke groei te zien geven. Opvallend is in 2023 de groei bij de nieuw opgenomen bodempakketten.

Beheerfuncties per leefgebied

	A15	K01	W01	
IMNA beheerfunctie	Dooradering	Klimaat	Cat. water	Totaal
F01.12: Optimaliseren fourageer-, en broeden opgroeimogelijkheden	2.233,92			2.233,92
F02.11: Waterberging			320,55	320,55
F02.13: Vernatting			0,19	0,19
F02.14: Water vasthouden			66,46	66,46
F02.15: Verbeteren chemische waterkwaliteit			0,04	0,04
F03.11: Vastleggen CO2		685,16		685,16
Eindtotaal	2.233,92	685,16	387,23	3.306,31

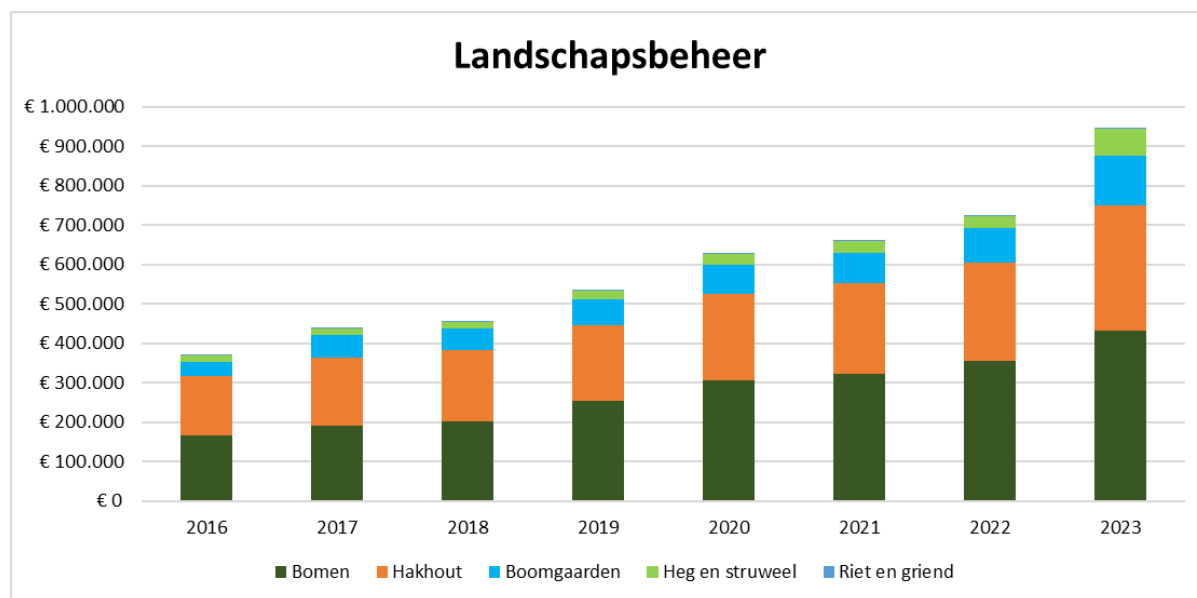
Om een beter inzicht te krijgen in de accenten in het beheer, zijn in het vervolg tabellen en grafieken opgenomen van de IMNA beheerfuncties en deelgebieden.

Het diagram hiernaast toont de invulling van het akkerbeheer in hectare per pakketgroep.

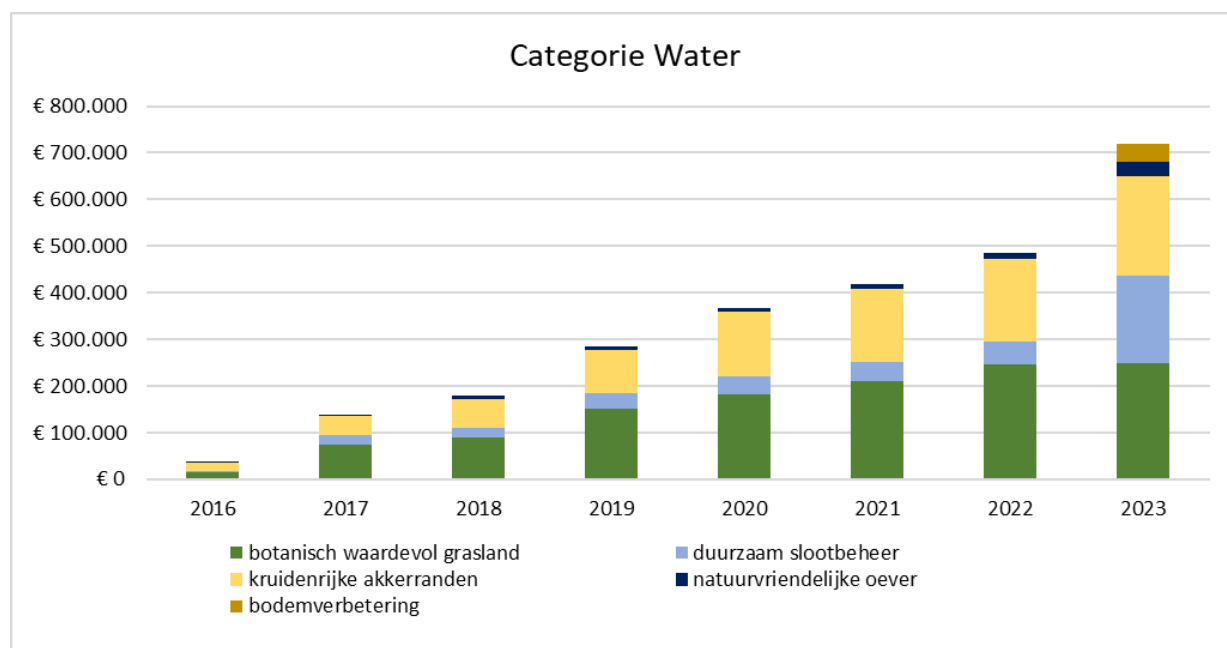

Bij het landschapsbeheer ligt het accent op bomen en hakhoutbeheer:

BoerenNatuur Utrecht Oost heeft ongeveer 30.000 bomen in beheer, wat een van de hoogste is van de collectieven in Nederland. Administratief is dit soms een hele uitdaging, maar bomen zijn wel zeer bepalend en waardevol in onze leefgebieden.

Categorie Water

In de categorie Water is een duidelijk groei van het beheer te zien door de jaren heen. In totaal gaat het in 2023 om 387 hectare. Opvallend is de groep van duurzaam slootbeheer. In categorie water is een deel van de bodempakketten opgenomen.

Onderstaande tabel geeft een specificatie van de beheerpakketgroepen in hectares beheer.

Beheerpakketgroep	Oppervlakte	Aantal BE
duurzaam slootbeheer	99,46	2.263
natuurvriendelijke oever	5,45	95
rietzoom en klein rietperceel	0,57	7
kruidenrijke akkerrand	56,79	221
botanisch grasland	163,65	1.130
bodemverbetering op grasland en bouwland	61,31	41
Eindtotaal	387,23	3.757

BoerenNatuur Utrecht Oost heeft afspraken met de drie waterschappen in het werkgebied. De verdeling over deze drie waterschappen is als volgt.

Beheerpakketgroep	AGV	HDSR	V & V	Totaal
duurzaam slootbeheer	24,04	40,15	35,27	99,46
natuurvriendelijke oever	0,28	3,32	1,86	5,45
rietzoom en klein rietperceel	0,18	0,40	0,00	0,57
kruidenrijke akkerrand	6,16	40,29	10,35	56,79
botanisch grasland	19,84	74,19	69,62	163,65
bodemverbetering op grasland en bouwland	0,00	31,12	30,19	61,31
Totaal	50,49	189,46	147,28	387,23

Geef de ecologische resultaten weer

BoerenNatuur Utrecht Oost heeft net als in voorgaande jaren veel aandacht besteed aan de monitoring van de kwaliteit van de botanische graslanden. Op deze percelen is gekozen voor het afsluiten van jaarcontracten, om daarna te beoordelen of het beheer kan worden voortgezet. De externe ecooloog heeft alle percelen bezocht en beoordeeld. Hieruit is voor de meerderheid van de percelen gebleken dat de kwaliteit goed is en het contract daarmee verlengd kan worden voor de resterende looptijd.

Hoe is met het beheer in de verschillende leefgebieden invulling gegeven aan de provinciale (ecologische) doelen en ambities zoals benoemd in paragraaf 4.3 van het Natuurbeheerplan

Bij het werven van deelnemers en het afsluiten van contacten is rekening gehouden met deze doelen en ambities.

Specifiek voor Droge Dooradering

Er is goed resultaat geboekt en bij veldbezoeken is gebleken dat de condities van de gecontracteerde elementen over het algemeen goed zijn.

Bij de inzet van beheerpakketten is gewerkt aan een netwerk voor dooradering dat optimaal bijdraagt aan de doelsoorten van het collectief.

- Botanisch graslandbeheer
- Beheer vlinderstroken
- Wintervoedselakkers
- Weidevogelbeheer

6. Doelsoorten

Leefgebied	Prioritair in stand te houden Europese soorten
Droge dooradering	Kamsalamander, steenuil, laatvlieger, rosse vleermuis, velduil, Kievit, patrijs, torenvalk, kerkuil, ransuil, geelgors (nbrv), keep (nbrv).
Natte dooradering	Zwarte stern (brv), purperreiger (nbrv), slobend, tureluur (brv), zomertaling (brv), groene glazenmaker, poelkikker, heikikker.
Water	Bittervoorn, groene glazenmaker grote modderkruiper, beekprik.

(brv) = broedvogel; (nbrv) = niet broedvogel

Leefgebied	In stand te houden Europese meeliftsoorten
Droge dooradering	Franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, grijze grootoorvleermuis, boomvalk, boompieper, braamsluiper, ekster, fitis, gekraagde roodstaart, graspieper, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote lijster, heggenmus, houtduif, huismus, huiswaluw, kauw, kneu, koekoek, koolmees, koperwiek, kramsvogel, matkop, ringmus, roek, sijs, spotvogel, spreeuw, staartmees, tuinfluiter, wielewaal, witte kwikstaart, bunzing, das.
Natte dooradering	Grote modderkruiper, bittervoorn, watersnip (brv), rugstreeppad, argusvlinder.
Water	Kleine modderkruiper, rivierdonderpad.

Wat zijn de resultaten van de controles die u heeft uitgevoerd (schouw)?

BoerenNatuur Utrecht Oost heeft een schouwcommissie ingesteld en er is een protocol voor uitvoering van de schouw. Er worden gedurende het beheerjaar verschillende schouwrondes gehouden, waarbij het accent steeds op een ander beheeraspect ligt, bijvoorbeeld:

- Poelen (waarvan de periode van maaien/schonen net is afgerond)
- Botanische graslandranden (niet bemesten, maaisel verwijderen)
- Hakhoutbeheer (controle beheermeldingen)
- Hoogstamfruit en hagen (snoei controle)

Bij de schouwbezoeken worden tevens de omliggende beheereenheden gecontroleerd. De schouw is een verantwoordelijkheid van het collectief. Bij de schouw zijn geen grote overtredingen of beheerfouten aangetroffen. Wel zijn er tekortkomingen geconstateerd die kunnen leiden tot gevraagd herstel of kortingen op de uitbetaling.

De schouwresultaten van 2023 worden in januari 2024 gerapporteerd waar dan een besluit wordt genomen over de eventueel op te leggen kortingen of sancties bij de geconstateerde afwijkingen.

Samenwerking met gebiedspartijen

Organisatie	Samenwerking	Resultaat
ANV's	Structureel	Bestuurlijke band. Goede afstemming van alle zaken rond lopend beheer.
LTO Noord	Structureel	Eveneens bestuurlijke band. Voortdurende constructieve afstemming voor zaken die de agrarische bedrijfsvoering aangaan.
Utrecht Particulier Grondbezit	Structureel	Eveneens bestuurlijke band. Constructieve afstemming voor zaken die samenhangen met het particulier beheer van natuur en landschap.
BoerenNatuur Veluwe	Structureel	De leefgebieden in Vallei en Binnenveld sluiten aan in beide provincies en beheer is afgestemd. De twee collectieven werken op organisatorisch en personeel gebied nauw samen.
Collectief Eemland/ andere Utrechtse collectieven	Structureel	Over organisatorische zaken is met Eemland en andere collectieven voortdurend afstemming via het Utrechts verband.
Natuurorganisaties/ vrijwilligers	Structureel	Met organisaties zoals IVN, KNNV, LEU, etc. is er regelmatig afstemming.
Provincie Utrecht	Structureel	Er is regelmatig contact, zowel over regels en procedures als over inhoud en kwaliteit van het beheer.
Waterschappen	Structureel	Er is regelmatig overleg over invulling van de waterdoelen en het beschikbaar stellen van informatie door de waterschappen.
Terreinbeherende natuurorganisaties	Incidenteel	Bij de dagelijkse werkzaamheden zijn er weinig raakvlakken.
Gemeenten	Structureel	Met de beleidsmedewerkers en landschapscoördinatoren van diverse gemeenten bestaat een goede samenwerking.
RVO	Incidenteel	Met de helpdesk van RVO is met enige regelmaat contact over lopende zaken.
NVWA	Incidenteel	De contacten zijn prettig en constructief, er ontstaat meer discussie over de randvoorwaarden van de controles. Het lijkt of er in 2023 duidelijk minder is gecontroleerd dan andere jaren.

Heeft u verbindingen gelegd met de aanwezige natuurgebieden en ander lopend beheer? Hoe is dit gegaan en wat is het resultaat? Tot welke acties heeft de samenwerking met gebiedspartijen geleid?

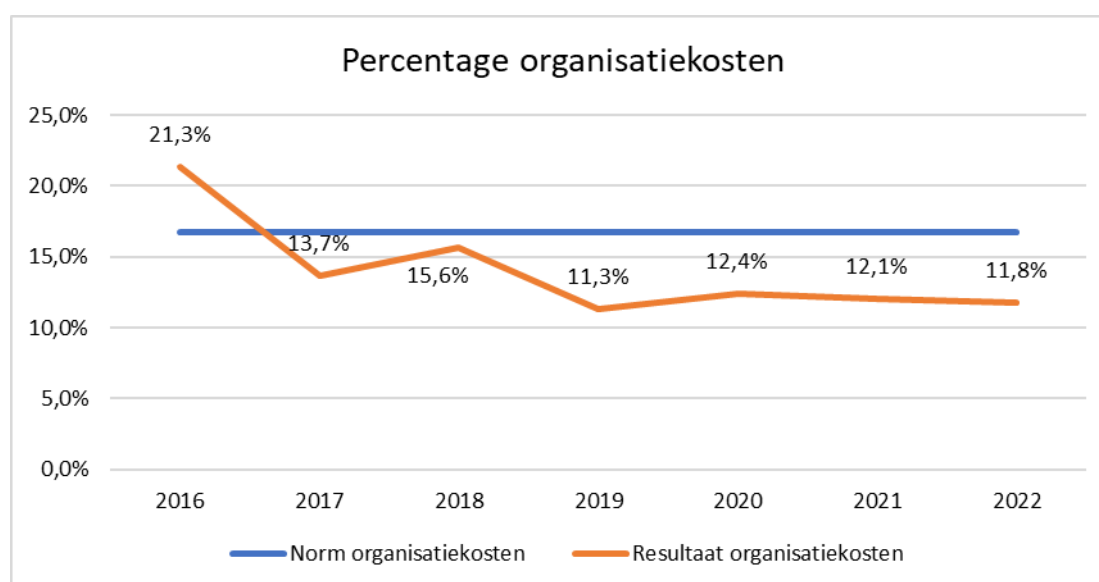
Bij het afsluiten van contracten is binnen de leefgebieden gezocht naar samenhang met bestaande natuurwaarden.

Heeft u kennis kunnen nemen van de resultaten van beleidsmonitoring? Heeft dat geholpen bij de uitvoering van het beheer? Waarom wel/niet?

Ja, we hebben hier kennis van genomen. De resultaten worden door ons in samenwerking met bureau Viridis gebruikt bij de herziening van de beheerstrategie en -aanpak die is uitgewerkt met het oog op het vernieuwen en aanpassen van de contracten.

Wat is het percentage administratie/organisatiekosten van het collectief? Zijn er problemen bij het begrenzen van de kosten, en zo ja, welke?

BoerenNatuur Utrecht Oost werkt met een taakstellende begroting. Op basis van het beschikte budget en taakstellend percentage overhead, is een jaarbedrag aan transactiekosten beschikbaar. Het percentage over 2023 is nog niet bekend maar wordt geschat op rond de 12% net als voorgaande jaren. Dit is lager dan de landelijk norm van 16,7%. Door de overheadkosten laag te houden kan het collectief middelen reserveren die ingezet kunnen worden voor kwaliteitsverbetering van het beheer of voor achterdeurpakketten.

* cijfers 2023 nog niet bekend, volgt na vaststelling jaarrekening

Hoe heeft u het principe ‘lerend beheren’ vormgegeven? En met welk resultaat

BoerenNatuur Utrecht Oost heeft zich in de afgelopen periode zo veel mogelijk flexibel ontwikkeld en aangepast aan omstandigheden om een optimaal resultaat te behalen. Er blijven zorgen over de toenemende administratieve lastendruk in de periode vanaf 2023 door nieuw GLB, voorwaarden 7^e NAP, invoering BGT, etc. Hoewel de collectieven gecertificeerde organisaties zijn die zich volledig richten op maatschappelijke doelen en door externe audits en NVWA worden gecontroleerd, lijkt het of de aansturing steeds meer wordt gebaseerd op wantrouwen in plaats van op vertrouwen.

Welke ontwikkelingen, knelpunten, aandachtspunten en trends signaleert u rond het ANLb? Hoe wilt u hiermee omgaan en wat verwacht u van de provincie/andere partijen?

Wij verwachten een pragmatische en doelgerichte aanpak. Het systeem dat eenvoudiger zou zijn, is toch nog behoorlijk complex geworden. We hoopten dat invoeren nieuw GLB, de BGT, etc. niet tot nog meer bureaucratie zullen leiden, maar ervaringen tot nu toe wijzen op het tegendeel.

Er komt steeds meer aandacht voor natuurinclusieve landbouw. Dit is een goede ontwikkeling, gestimuleerd door maatschappelijke ontwikkelingen, de markt en de overheid. Boeren melden zich met wensen om meer ANLb toe te passen. Hier ligt wel een zorg. Er is veel onduidelijkheid over UPLG, uitwerking van gebiedsgerichte aanpak, concrete gevolgen van de gang gezette transitie op de bedrijfsvoering, etc. Hierover bestaan zorgen door beleid dat nog weinig richting geeft.

Conclusies en aanbevelingen/wensen

BoerenNatuur Utrecht Oost is overtuigd van de goede weg die is ingeslagen met de nieuwe aanpak.

Het blijft gewenst om de administratieve druk terug te schroeven.

Verder blijft het collectief graag in samenwerking met de provincie en de waterschappen onderzoeken welke doelen en aanpak gewenst zijn om de kwaliteit van het agrarische natuur- en landschapsbeheer verder te verbeteren.

